

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prin'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 81.

— Sibiu, Mercuri 8/20 Octobre. —

1880.

Cluburi si conferentie electorali, politice si altele.

In Ungari'a n'a existatu lege de intruniri (Vereinsgesetz) cá in alte staturi civilisate. Tocma inse pentru-cá lipsesce o lege cá aceea, ungurii isi dicu, cá ce nu este opritu prin vreo lege, este permisu. Acea libertate de intruniri si-o conservase aristocrati'a pentru sinesi in tóte epocele; totu ea inse nu suferia adunarile altoru clase de poporu, si in casuri de asia, guvernele aristocratice sariau inainte cu ordonantie, cu mesuri politienesce, cu putere armata (brachium). Nici chiaru sínóde pure bisericesce, compuse din preoti, nu erau permise, decâtu numai cu mare greutate si fórté raru. Dupa câteva adunari insoçite de mari escesse in B.-Pest'a si pe airea, dupa spargerile de ferestrii dela ministrulu presedente, dupa acelea dela casina, acesta se incercá antierti se reguledie intrunirile totu prin ordonantie, inse asia, cá se nu se póta alege nimicu din ele; se punea adeca conditiune, cá aceia carii convoca adunari, se ia asupra capulu loru si raspunderea pentru ori-ce escesu s'ar intempla si ori-ce vorba ar scapa din gur'a cuiva. „Dara politia si gendarmari'a ce se face in acelasi timp? De ce tréba este ea, daca nu pentru a veghia asupr'a ordinii publice? Acésta este libertatea vóstra englesa, cu care ve inganfati?“ Asia intrebara toti din tóte partile, si lucrulu remase deocamdata intru atáta.

Totu ce este magiaru si magiaronu se aduna, se intrunescu, consulta, striga, decudu, in cluburi, casine, conferentie, adunari publice numeróse, si peru din capu nu le cade. Este in tóte tierile lege fórté intielépta, cá dio'a de adunari publice (nu private) se fia anuntiatu la auctoritatea respectiva, pentruce? pentru-cá acésta se binevoiesca a trimite doi trei sergenti, constableri, gendarmi, sau cum ii mai chiama, cu ordinu strictu, cá in casu de necesitate estrema se apere adunarea de escedenti.

Romanii din Transilvani'a o patisera mai de multe-ori cu sbirii dela Clusiu, cari inca si dupace li se luá tóta puterea si se trecu la B.-Pest'a, intre 1876—7 cutediau incercarea de a ne opri chiaru si visitele amicabile prin casele nóstre. Asia

explicau ei „man'a libera“ data ministeriului de repetite-ori prin diet'a Ungariei. Dara in a. 1869 s'au aflatu totu la Clusiu unu barbatu de statu, care vediu se mai departe decâtu pana la nasu si chiaru mai departe decâtu comitele Stefanu Bethlen, carele tocma acuma isi pune siesi câteva monumente in „Kelet“.

In unulu din articlii nostrii atinseseramu ceva despre actele adunarei romanesci dela Miercurea din Martiu 1869. Credemu cá este bine a ne revoca in memoria chiaru astadi corespondenti'a de atunci a dloru consiliariu Elia Macelariu si comisariu reg. c. Emanuilu Pechy, sau cum ii diceau romanii: Manole Voda.

Scrisórea dlui E. Macelariu cátra comissariulu regiu Emanuile Pechy in Clusiu.

„Esclentia!

Ori in catrau privimu in Ungari'a si Transilvani'a, pretotindeni vedemu adunandu-se partitele, cari profitandu de dreptulu sanctionatu prin pracs'a constitutionalu, defigu procedur'a ce au se urmedie la deslegarea cestiuniloru dilei.

S'a servitu de acestu frumosu dreptu partit'a lui Deák, s'a servitu si partit'a stangei, la a carei conferentia generala luara parte tóte nuantiele opoziuni unguresce; in fine s'au servitu de acestu dreptu si Romanii si Serbii din Ungari'a.

Din astfelu de conferentie ése de comunu resultatu folositoru si pentru regimu si pentru publicu; cá-ci pe asta cale si regimulu si publiculu mai usioru se potu orientá in privinti'a dorintieloru, tendentiei si scopuriloru fia-carei partite.

Me intarescu intru acésta credintia cuvintele Esc. Tale memorabile, pline de intieptiune, inspiratorie de franchétia barbatésca, acele cuvinte pronuntiate in discursulu de deschidere din 8 Mai 1867, si cari asecurau, cá — vei binevoí a primí pururea cu bucuria desluciri, ori din care parte se vina ele, despre dorintiele drepte si legale ale cetatieniloru din tíera, de veri-ce limba.

Conferentia asemenea celoru mai susu amintite pana acuma numai inteligenti'a romana din Tran-

silvani'a nu tinu inca; dar tocmai de aci va fi provenindu, cá din partea Romaniloru prin municipalitati, buna óra chiaru si in caus'a alegerei de deputati pentru dieta, se manifestara cele mai diferite pareri si procederi.

Numai astfelu s'a potutu intemplá, cá in scaunulu Sibiuului si in comitatulu Solnocului interioru s'a observatu alta procedura, cá in scaunulu Miercurei, si asemenea cá — altfelu lucrara in districtulu Fagarasiului si altfelu in alu Nasaudului.

Intre atari divergentie de opiniuni, de o parte insii interesatii, de alta parte si insusi guvernulu si opiniunea publica — vai ce greu potu se se orientedia despre adeverat'a directiune a miscariloru.

Pentru delaturarea acestui reu, ne intieleseramu mai multi, cá se convocamu pe 7 Martiu a. c. inteligenti'a romana din Transilvani'a la o conferentia in Miercuri'a, alu carei scopu se fia:

1. Constituirea partitei romane nationale din Transilvani'a dupa esemplulu altora partite seu cluburi constitutionale, de multu esistente in tíera;

2. Satorirea unui modu de procedere solidaria in privinti'a alegeriloru pentru diet'a viitória, precum si preste totu in privinti'a intereselorú nóstre nationale si patriotice.

Publicarea convocatiunei mi-a fostu mie incrediuta de cátra consocii de principie, si eu am si speditu foiloru romane Apelu convocatoriu, spre publicare.

Diaristic'a magiara, carea — dorere — facia de romani dede atátea semne de preocupatiune, se póte cá va fi plecata a insinuá conferentiei nóstre intentiuni nepatriotice, macaru cá totu acea diaristica aflá naturalu conferenti'a generala a stangaciloru, se póte, cá ni se va atacá seu suspitiuná convocat'a conferentia si din alta parte. Eu facia de acestea imi cunoscu de detorintia patriotica, a Te incredintia din capulu locului, cá conferenti'a din Miercuri'a va fi publica, cá ea va remanea intre marginile trase de lege, si cá nici intr'unu casu nu va deveni focariu de fapte inamice patriei.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Cunoscintiele mele cu vice-cancelariulu br. Franciscu Reichenstein.

(Urmare si fine.)

Br. Reichenstein me sucí si invertí mai bine de 1 óra. Voindu se petruna in interiorulu sufletulu meu, facea alusiuni candu la unguri, candu la Cusa-voda si la daco-romanismu, pana ce in fine inchiaie abia, dicundu: „Um Gotteswillen, spune si d-ta la connationalii d-tale, cá se nu fia asa lacomi, se nu voiesca a castigá tóte dintr'odata, cá cu acésta spariie pe sasi si pe unguri, disgusta si pe curtea imperiala si dau probe, cá daca aru apucá ei pe de asupra, aru fi vai de celelalte nationalitati.“

— „Domnule baronu, rogu-te, pentru ce'mi spui mie unele cá acestea? Ce pociu eu face aci singuru, seu numai cu dr. Ratiu? Partea cea mai mare din deputati si regalisti sunt functionari de statu si municipali, éra cáti nu se afla in functiuni publice civili, aceia sunt preoti, carii de pin du dela archiereii loru.“ Dintre

*) Dintre romani erau in diet'a dela Sibiu 39 membrii, totuodata functionari publici, 3 pensionati, 3 archierei, 4 canonici, vreo 5 protopopi, 1 advocatu, 1 fabricantu. Din 43 de sasi inca abia 1/2 stá din ómeni cu totulu independenti, cu pensionati cu totu, ceilalti totu functionari... Nationalitatea magiara éra representata numai prin 8 persóne, 1 episcopu, 2 grafi, 3 secui si 2 armeni. Toti ceilalti s'au fostu departatu fára a intrá in dieta. Cum éra se formédie cineva din aceste a elemente opoziitiune seriósá? Au cercatu cátiva in Maiu 1864 se face opoziitiune inversiunata guvernulu com. Lud. Crenneville si v. cancelariulu br. Reichenstein, voindu a'i acúsá de a dreptulu la Monarchu; dara totu din ei alergicu unulu se sub mana la capulu poliitiei statulu consiliariu Kirchner si'i descoperí totu

toti membrii romani ai dietei, numai eu si dr. Ratiu suntemu ómeni privati, cari nu ne aflamu in nici-unu postu. De altmintrea eu nu sciu se fia ómenii nostrii atátu de lacomi si pretentiosi, precum vediu cá'i tii escl. ta. Ti-am spus inse in anulu trecut, candu cu prandiulu dela episcopulu Siagun'a, apoi in Juniu la Vien'a, cá la inceputu nationalii isi voru spune unii la altii adevéveri ardiétorie, isi voru versá foculu in torente de oratiuni; dara acésta totu trebuea se se intemple odatu; mai bine acuma, de cátu mai tardiu; „die Leute sollen sich gegenseitig die Leviten lesen,“ apoi fi siguru esclentia, cá ne vomu inpacá cu totii si va fi in Transilvani'a asia, precum iti scrise esc. tale dn. Mayer elvetianulu, cá este in Elveti'a.

Asia crediusem eu atunci, dara m'am insielatu amaru. Apoi eu nu observasem unu lucru: Cá vechii romani unionisti intrasera in diet'a transilvana totu cá unionisti, inse nu avura curagiulu se'si arunce masc'a, precum o aruncasera indata la inceputu vreo doi sasi unionisti magiaroni, si cá barbati ce erau, facéndu'si profesiunea credintiei loru politice, parasira diet'a. Se pare cá br. Reichenstein aflase pe cei ascunsi sub masca si isi luá mesurile conformu portarei loru. Elu scia dela denuntiantii, carii erau nu numai sasi, ci si romani, cá unionistii din dieta s'au fostu intielescu cu magiarii passivisti, cá in lips'a acestora, spre a invrasmasi nectatatu pe romani cu sasi, se face cá debaterile se fia infinite, se se face vorba multa pentru tóte nimicurile, se se acatie in tóte dilele de processele verbali, se scornésca feliuri de obiectiuni, dificultati, formalitati, pentru cá de se póte, se nu se aléga nimicu din tóte

planulu. Oponentii erau mai toti unionisti. Kirchner facu raportu, apoi chiamá iute dela mésa pe celu mai becranu dintre regalisti romani si'i dise: Spune-le asia, cá ei cá deputati au tóta libertatea de a acúsá pe gubernatoru si cancelariu, dara fiindu-cá toti sunt functionari, qua tales si gubernatorulu are totu dreptulu de a'i suspende din oficiu si a'i dá in judecata, cá pe calumniatori si nesubordinati.

lucrurile acelei diete, cá-ci intr'aceea ungurii erau se'si alerge caii loru nu numai prin Ungari'a si prin tóta Monarchi'a, ci si prin tóta Europ'a, pana ce le successe in adevéru a departá pe ministeriulu Schmerling cu tóta sistem'a lui, a prepará unu Königgrätz si Sadov'a, apoi a nimici totu ce se facuse pana atunci in Transilvani'a.

Unu volumu grosu alu debateriloru acelei diete din 1863—4 ne spune restulu pe sute de pagine, in variatiunile cele mai intristatorie.

In an. 1863 pe cátu poteam stá si eu la dieta, aveam locuintia comuna cu senatorulu Const. G. Joanu in strad'a mortiloru. La 5 dile dupa scen'a avuta cu br. Reichenstein intra la noi protopopulu Joanu Popasu (astadi episcopu), cu facia involburata, si dupa o lunga lectiune fórté incurcata, precum nu éra natur'a sa de a vorbí, in fine inchiaie cu espressionea mai multu de cátu cutediatóre: „Ai nostrii dicu, cá tu te-ai inchinatu cu totul austriaciloru si cá tii cu sasi.“

In momente de acelea nu se dá respunsu, ci se arata ori-si cui usi'a. Acum, dupa 17 ani, marturisescu cá a lipsitu fórté puçinu de nu 'iam aratat'o si lui Popasu. Elu inse observandu inversiunarea mea, se retrase fára a vedea macaru, cá Const. G. Joanu éra in chili'a ceealalta.

Acum abia imi deschiseiu si eu mai bine ochii, cá se vediu retiao'a aruncata preste mine. Dupa scen'a furtúnósa din congresulu dela Aprile, candu presiedintele imi luase cuventulu indata la inceputulu vorbirei mele; dupace me denuntiasera la curtea imperiala cá pe celu mai periculosu agitatoru contra integritatii imperiului; dupace fusesem stersu din list'a candidatiloru in tóte colegiile electorali si denumitu inadinsu de regalistu*); acum se luara mesuri spre a me inferá si in ochii natiunei „um ihn für immer unschaedlich zu machen.“

*) Dupa constitutiunea transilvana, in locu de o camera separata de magnati, numia monarchulu in aceea camera senatori, carii aici se numescu regalisti, cá-ci erau chiamati de cátra rege.

Pe lângă care incredintare remanu cu celu mai profundu respectu Alu Esc. Tale

aplecaturu servitoriu

Elia Macelariu m. p.

In 25 Februaru 1869.

Nr. 413. C. R.

Responsulu Comissariului regiu.

Ilustritate, dle Consiliariu gubernialu in pensiu!

Prin epistol'a ce mi-ai adresatu sub 25 ale luni, insciintandu-me despre convocarea inteligentiei romane pe 7 Martiu la o conferentia politica in Miercuri'a, pre candu leu la cunoscintia cuprinsulu acelei epistole, cu privire la incredintarea pronunziata in calcăiulu ei, Te rogu pe Ilustritatea ta confidentialmente, că vėdi'a, influinti'a si tactulu bunu, de cari te bucuri la connationali, se bine-voiesci a le folosi spre aceea, că conferenti'a se remana intre marginile legii si ale buneii cuviintie constitutionale, precum si ale adeveratei moderatiuni patriotice, erva de abateri, demonstratiuni si agitatiuni neoportune si cari nu se potrivescu cu ordinea constitutionale in fiintia, se se ferisca.

Clusiu, in 28 Februaru 1869.

E. Péchy m. p.

Raportulu

secretariului Petra-Petrescu asupra activitatii comitetului despartimentului III alu Asociatiunei trans. pe anulu 1879/80, cetitu in adunarea generala dela Tilisic'a.

Onor. adunare generala!

Onoratu in anulu espiratu cu postulu de secretariu alu comitetului dv. imi iau voia a ve raportă urmatorele despre activitatea aceluasi in decursulu anului.

Comitetulu dv. a tñnutu in anulu acesta 6 siedintie ordinare. Pe cātu este inse de micu numerulu siedintieloru, pe atata au fostu de importante obiectele pertractate in acestea. Pentru-că comitetulu n'a pregetatu a face totu posibilulu pentru a corespunde datorintieloru sale de a promovă interesele despartimentului. Astfelu indata in siedinti'a a dou'a, conformu conclusului de sub p. 3 din protocolulu adunarei generale tinuta la 2 Nov. 1879 la Gura-riului, a compusu unu proiectu de budgetu, care a si fostu aprobatu din partea comitetului centralu.

Doue au fostu scopurile, ce a avutu comitetulu in vedere la compunerea budgetului de astadata, anume:

a) stimularea poporului pentru meserii. „Mestesiugulu este bračiaru de aur“, dice proverbiulu. Trebuie cu ori-ce pretiu a indemnă poporulu nostru se inbratiosiedie meseriile, că astu-modu, cu timpulu se avemu si class'a de mijlocu a societatii. Asociatiunea noastră, parte din averea propria, parte din a altoru societati, pe fia-care anu, in parte o suma considerabila de ajutorie pentru tinerii cari se aplica la meserii. La noi până astadi, din nefericire, se aplica la meserii numai class'a mai seraca. Pe cātu sunt de folositorie meseriile pentru poporulu lipsitu de mijlōce, pentru-că

Din acea di in care avusemu reincontra cu Popasu sedusu de unionisti, fara că se fia visatu elu, nu mai calcaiu in conferintiele nationali; comunicaiu scen'a avuta cu Popasu episcopului Siagun'a; mai asistaiu la câteva siedintie perdiendu orele scumpe cu ascultarea unui torente de polilogii seci si sterpe, apoi vediendu'mi de necesurile mele, me intorseiu la Zernesci si de acolo la Bucuresci.

In Septembrie vediu că me alegu si pe mine intre cei 26 deputati ardeleni la parlamentulu imperiale, că si cum nu s'ar fi intemplatu nimicu intre noi, sau dupa proverbiulu brasovenilor forte prosaicu: nici usturoiu n'a mancatu, nici gur'a nu'i mirōsa.

Ce aveau ei se me alēga la Vien'a si inca in acelu anu cu majoritate considerabila, daca sciau că eu sunt vendutu lui Reichenstein? Nu le convenia se me lase in Transilvani'a? . . . O luna de dile dupa ceilalti m'am dusu si eu. Imi pastrasera locu in doue comisiuni, in cea finantiala de 36 membrii si in a caliloru ferate transilvane de 12.

In sesiunea senatului imperiale din 1865 mai facura cu mine o incercare: se'mi dea si mie decoratiunea corōnei de feru! Am multiamitu cu supunere homagiuala, am deprecatu inse acea onore cu totulu neasteptata, producēdu temeieri, a caroru valōre le-a recunoscutu insusi cancelariulu, dela care am responsulu in originalu si'lu pōte vedea la mine ori-cine va vof. Daca asiu fi ambitionatu vreodata in vieti'a mea distinctiuni, ce se dau barbatiloru de rang, apoi acelea mi s'aru fi convenitu dupa anulu 1849 candu imi aruncasem vieti'a in siantiu pentru monarchia si mi se rapise in servitiulu ei avere de 5400 fl. M. Conv. pe care dupace o am documentatu la comisiunea militara cu martori, cu atestate. amu depusu si juramentu, eu

prin acestea isi pōte asigură mai usioru conditiile de subsistentia, pe atata ar fi de dōritu, că la meserii se se aplica chiaru si din clasele cu mai buna stare materiala, pentru-că in casulu acesta, respectivii potu ajunge si ore-care perfectionare in meseri'a careia s'au dedicatu. Trebuie deci, că stimululu cātra meserii, cu deosebire in starea in care ne aflamu noi romanii astadi, se'lu suscitamu chiaru in elevii din scōlele poporali.

Si aici, cine este datoriu se lucre? Invetiatoriulu. De aceea comitetulu dv. a destinatu o suma de o suta de florini pentru acelu invetiatoriu din raionulu despartimentului, care s'ar decide a cercetă laboratorulu cutarui maiestru si din respectiv'a meseria se'si insusiesca atata cunoscintia si abilitate, in cātu singuru se fia in stare a instrua pe elevi si prin acēsta se'i indemne la inbratiosirea meseriei aceleia. Din sum'a acēsta se voru procură la timpulu seu si uneltele necesarie pentru invetiatoriulu respectivu.

b) Alu douilea scopu a fostu: premiarea invetiatoriloru cualificati si harnici. Pentru realizarea acestui scopu s'au scrisu doue premii de câte 2 galbini imper. pentru teme practice, din orice ramu alu sciintieloru propuse in scōlele poporali; 2, unu premiu de 20 fl. pentru invetiatoriulu care va documentă, că in decursulu anului a deprinsu mai multi adulti in cetire si scriere.

La ajutoriulu de sub a) au competatu numai invetiatoriulu din Talmacelu, Joanu Banciu, caruia i s'a si acordatu fl. 30, că se pōta cercetă pe timpulu ferieloru laboratorulu scōlei de lemnaritu din Cernatu de lângă Brasiovu. D-lu Banciu a raportatu despre cercetarea scōlei numite si a cerutu pentru procurarea de unelte fl. 20 cari i s'au si avisatu.

La premiele de sub 1, au intratu trei operate. Din aceste doue n'au fostu luate in considerare din cauza, că nu erau prelucrate in sensulu concursului, erva alu treilea a fostu premiatu cu doi galbeni. Acesta este alu d-lui invetiatoriu Romulu Simu, invetiatoriu in Orlatu, intitulatu: „Concertulu in lunca“, poesie tractata din punctu de vedere logicu, gramaticalo-sintacticu, ortograficu si stilisticu.

La premiulu de sub 2, nu s'au prezentatu nici-unu concurentu.

Revinu asupra cassei despartimentului.

Cu finea anului espiratu se aflau in cass'a despartimentului	fl. 114.35
Cu ocaziunea adunarei gener. din Gur'a-riu s'au colectatu	fl. 285.01
In decursulu anului s'au incassatu că taxe	fl. 45.—
Interesele positiiei prime	fl. 8.53
Facu in totalu	fl. 452.89

Din sum'a acēsta s'au administratu cassei centrale	fl. 255.—
Invetiatoriului Banciu	fl. 30.—
Spesele biuroului	fl. 15.—
Si au remasu	florini 152.89
Din acestia sunt a se plati d. Simu	fl. 11.—
sunt a se rezervă pentru scopulu de sub a)	fl. 70.81
din restulu de	florini 71.89

si mam'a vōstra, pe candu erva grea mare cu scump'a vōstra sora Aureli'a. Documentele respective le aveti acilea. Nu decoratiuni ve trebuieau voue, ci desdaunare, precum s'a datu la alte familii nenumerate; in locu de acelea inse partea parintelui vostru a fostu captivitate russesca si austriaca, precum si cautare la mōrte de cātu insurgenti, spoliare si devastatiune.

Dara in fine, voi acuma toti sunteti matori si poteti intrebă cu totu dreptulu: Cine cutēdia se me traga la raspundere pentru cunoscintiele mele de ori-ce natura, fia acelea sociali, comerciali seu politice, candu eu n'am panditu in tōta vieti'a la usle acelora, la cari aveau intrare de tōte dilele austriaci, unguri, sasi de tōte colorile, unde se intindeau mese splendide, se perdeau sau castigau in jocu de carti cu sutele, se faceau presente de anulu nou totu cātu o mie de florini la dame de rang inaltu, din averea natiunei; acolo inse, pe unde se jocau role de acelea, venitul anuale erva de câte 30 si mai bine de mii, nu de trei mii.

Alte informatiuni din acelasi periodu alu sistemii si ministeriului Schmerling le veti avea, daca voi ajunge că se ve vorbescu si despre cunoscintiele si afacerile mele publice si private, avute cu fericitul in Domnulu mitropolitu Andreiu, incepēdu dela 1847 până la 1865, in care anu cadiu Schmerling, cu elu c. Franc. Nadásdy, br. Reichenstein, si in care curmai si eu tōte afacerile politice si nationali cu Sibiuulu, erva apoi luatulu gōna că si unu cerbu de cātu venatori, cadiu in asternutu, din Novembre 1865 până in Aprile 1866, in care timpulu mam'a vōstra mi-a tñnutu de doue-ori faci'l'a.

Sibiu, in Septembrie 1880.

propunemu a se preliminară in budgetulu anului venitoriu:

a) doue premii de câte doi galbini pentru teme invetiatoresci, că si in anulu trecut; b) spese de cancelaria fl. 20.

Relative la plusulu care resulta dupa subtraherea acestoru doue posturi, eventualu din sum'a ce se va incassă cu ocaziunea de astadi, comitetulu se rōga, că onor. adunare generala se binevoiesca a dá noului comitetu facultatea de a'si mai estinde activitatea sa in interessulu despartimentului.

In fine ne permitemu a ve supune spre desbatere, respective aprobare, urmatōrea propunere facuta in sinulu comitetului din partea prea onor. domnu directoru alu despartimentului:

considerandu, că terminulu normatu prin §. 10 din regularea mijlōceloru spre ajungerea scopului Asociatiunei trans. este celu mai neoportunu;

considerandu, că in timpulu de vėra si economii nostrii sunt la munte;

considerandu, că subt astfelu de inpregiurari scopulu adunariloru generale ale despartiemintelor nu se ajunge, că-ci romanii nostri sunt mai apasati de lipsa, erva cei mai avuti nu sunt acasa;

considerandu, că si până acum despartimentele recunoscēdu aceste neoportunitati au eludatu prin tacere si cu fapt'a, terminulu tñnerei adunariloru despartimentelor, prin tñnerea acestora mai cu sēma tōmn'a;

considerandu, că din tñnerea adunariloru generale ale despartiemintelor in timpulu de tōmna, va se dica nu cu 6 septemani inainte de adunarea generala a Asociatiunei, nu resulta nici o scaderē seu incovenientu pentru Asociatiune, erva de cumva statorirea budgetului Asociatiunei ar fi caus'a, credu că in punctulu acesta nu suferē sistemulu nici o schimbare, luandu-se banii colectati prin despartimente in computulu anului urmatoriu, ba inca regulandu-se budgetulu dupa anulu scolariu, ar fi cu atata mai mare inlesnirea, facu urmatōrea

Propunere:

Adunarea generala a despartimentului se rōge pe comitetulu centralu a se modifică §. 10 din „regularea mijlōceloru“ intr'acolo, că adunarile generale ale despartimentelor se se tina tōmn'a, erva si până atunci a concede despart. III (alu Sibiuului) că tōmn'a se'si tina adunarile sale.

Reasumamu rogandu, că on. adunare gener. se binevoiesca a dá comitetului absolutoriu, se primisca positiile din budgetu si se delibere die asupra propunerei pentru schimbarea terminulu tñnerei adunariloru generali ale despartiemintelor.

Inainte de inchiaiere, fiindu-că astadi espiara trieniulu pe cātu a fostu alesu comitetulu dv., nu potemu a nu aduce multiamirile nōstre solemne, pentru concursulu si spriginulu, potemu dice exemplariu, ce amu intimpinatu in decursulu functionarei nōstre si depunendu mandatulu nostru, ve uramu, că comitetulu ce se va alege, se aiba tōte successele dorite.

Sibiu, 7 Octobere 1880.

Ungari'a.

— Budapest'a, 16 Oct. Pāna se se mai pōta lucră câte ceva la diet'a Ungariei inaintea deschiderei delegatiuniloru comune, care astadata se aduna la B.-Pest'a, membrii cāti se afla de fația, sunt ocupati mai multu numai in comisiuni. Că la tōte parlamentele tinere, asia la alu Ungariei comisiunea finantiară dā cu atatu mai multu de lucru, cu cātu finantiele tiei sunt mai compromisse. In staturi cu vieti'a parlamentaria vechia si deprinsa in afaceri, mai multe parti ale budgetului remanu stabili din anu in anu, pentru-că necesitatea cifreloru respective este recunoscuta de cātu tōte partidele fara dificultate. Nu este asia in Ungari'a. Une-ori se infla la cestiune de partida chiaru si unele cifre relative mici, preste care airea aru trece fara picu de obiectiune.

Dilele trecute a venitu la ordinea dilei mic'a subventiune de bani in suma de preste 300 mii, care se votēdia ministeriului cultelor, că se le inpartia sub titlu de ajutoriu intre tōte cultele seu confessiunile, incepēdu dela rom.-catholici, gr. catholici, gr.-orientali, reformati, evangelici, până la unitariani si mosaici. Inainte cu 5 ani incepusera se scadia câte 5% din acelu ajutoriu; dupa aceea s'a cerutu se se scadia nu numai atata cu titlu de taxa, contributiune seu — erva asia, cu orice titlu, ci se traga mereu pe fia-care anu câte 5%; altii erva pretinsera, că subventiunile acelea se se taie cu totulu, fadeca statulu se nu dea nici-unu ajutoriu cultelor, ci din contra, densulu in saraci'a

estrema în care este, se ia, anume dela cultulu catolicu, totu ce 'ia mai remasu, firesce prin secularizarea averiloru. Asta-data a fostu érași disputa ferbinte în comisiunea finantiala asupra cestiunei acesteia, mai alesu că ministrulu a statu înainte cu protestele unoru clerurii, că se nu li se scada nimicu, nici cele 5%, éra elu a sioptitu mai multoru membrii, că cu câtu pôte dá subventiune mai buna preotiloru, cu atâtu îi pôte si tine mai strinsu în freu. Acésta se întielege mai multu cá de toti, despre clerurile romanesci, despre alu ruteniloru si de popii slovaciloru din Ungari'a. Din caus'a slovaciloru se facu dilele trecute în sinodulu luteranu unu adevératu spectacolu. Se scolara càtiva renegati cu infruntari asupra superintendentiloru, cà acestia lasa pe popi si pe professori, cá se publice în diarie poesii si alte produse literarie în limb'a slovaca, care aru mirosi a panslavismu. S'au si luatu mesuri asupra bietiloru ómeni, cá se nu mai cutedie nici a cugetá în limb'a loru nationala, cà-ci în realitate lucrulu stá asia; în Ungari'a trece astadi de panslavu ori-cine cutédia a scrie o epistola în limb'a sa materna, si mai încóce, de ex. în comitatele Biharu si Satmaru, romanii nu mai cutédia se vorbésca romanesc nici ei între ei.

Budgetulu instructiunei publice are câteva date, care de si sémena cu cele din anulu trecut, merita inse si pentru anulu ce vine, cea mai de aprópe atentiune a nóstra, si nu vomu lipsi ale reproduce în altu Nr.

Romania.

S'a disu cá absentia îndelungata a Domnului si Dómnei lasase unu mare golu în patria. Modululu cum au fostu primiti MM. LL. la întórcere, spune restulu. Citimu adica în diarele din capital'a tierei unele cá acestea :

Informatiune. — AA. LL. RR. principele Carolu si principes'a Elisabeta au sositu la 7 óre si 10 minute, cu unu trenu specialu, la gar'a Cotroceniloru, care a fostu cu bogatia ornata si iluminata. Sosirea trenului princiáru a fostu salutata cu unu mare entusiasmu de càtra o multime considerabila care se imbuzase pe cheu si prin intrarile garei; strigarile de urr'a s'au prelungitu, de mii de ori repetate, pâna caudu AA. LL. RR. au parasitu vagonulu-salonu pentru a se scobori pe cheu, unde au primitu felicitarile respectuóse ale toturor inaltiloru demnitari ai Statului si ale unui mare numeru de dómne, care tote au oferitu gratiósei nóstre suverane buchete de flori fórté frumóse. E. S. mitropolitulu primatu, totii ministrii, episcopulu catholicu, presedintele senatului, gubernatorulu bancei, mai multi generali, presedintii Curtiloru si tribunaleloru erau facia; apoi la spate se indesá multimea de notabilitati politice si oficiale, o multime de oficeri superiori si unu poporu numerosu, care neputendu se se apropie de AA. LL. RR. agitau în aeru batiste si pelarii si strigau urr'a.

Principele si principes'a pareau fórté viu miscatu de acésta primire entusiastica, careia AA. LL. 'i-au radicalu numai de cátu caracterulu oficialu si ceremonialu, întindendu mainile toturor aceloru ce se apropiau si vorbindu fia-caruia cu multa buna-vointia. Principele, de mai multe ori, facea se i se deschida rendurile multimei, pentru a da mana cu persónele prea departate. Primirea în salonulu garei a duratu mai bine de 20 minute.

Caletori'a A. S. R. principelui Carolu I alu Romaniei, dela Verciorov'a si pâna la Bucuresci, n'a fostu de cátu urmarea unoru mari ovatiuni; în cele mai mici gare, poporatiunile rurale erau strinse pe acolo si aclamau pe augustii caletori în trecerea loru. — Trenulu princiáru nu s'a opritu de cátu pe la statiunile principale ale liniei; acolo principele Carolu, se dedea josu din trenu si primea omagieile cari îi erau adressate în tóte locurile si continuu, fórté numeróse si entusiaste. Principes'a, primea în vagonulu seu salonu felicitarile privilegiate ale aceloru cari se poteau apropia mai multu de trenu, éra din departare, ovatiunile multimei, carora A. S. R. le respundea printr'unu surisu neîntreruptu. Darurile buchetelor de flori primite de dens'a în totu cursulu drumului, au fostu fórté mari, asia în cátu ajungédu la Cotroceni, vagonulu salonu în care venise, éra aprópe plinu de acele flori.

D-nu Brateanu, presedintele consiliului de ministri, d-lu Teriachiu ministrulu de interne, si d-lu colonelu Falcoianu, membrulu directiunei principiáre a drumurilor de feru romane, au fostu de au primitu pe AA. LL. RR. la gar'a de frontiera a Romaniei. D-lu Dim. Sturdza se afla de asemenea în trenulu princiáru.

— (Limba, literatura.) O confessiune în adevéru generósa se facu de unu în adunarea mai multoru ddnii professori din capital'a Romaniei, si aceea este, cá limb'a romanésca în tiér'a romanésca este tractata pâna acum în modu fórté vitregu prin scóle, cá biat'a romancutia abia incupe în câte unu ânghiuletiu alu scóloru de multimea celorlalte limbi straine si de alte studie. Limb'a romanésca nu are professori proprii, ci ea figurédia numai cá straina pe lângá altele! Apoi se te mai poti mirá de anarchia ce domina în literatura, si se te miri cá pe adevératii filologi de professiune, nu dilettanti, nu de capritiu, ce cauti îi falinariulu lui Diogene? Éta inse ce plesniture ne mai dá noue carturariloru cineva, nu din Bucuresci, ci tocma din Galati, dintre corabii, de lângá catarguri.

Stricarea limbei romane din caus'a relei revisuiri a cartiloru în Bucuresci.

Tóte gubernelule tierelorulu culte au tintitu a mantiné unitatea limbei si a religiei patriei loru. Franci'a, Itali'a, Spani'a au urmatu acésta politica, si de si pe teritorii vaste, cu tóte aceste au ajunsu a scrie uniformu si classicu. Acolo ministrii au lucratu energicu intru acésta, si rezultatulu a fostu, cá unitatea limbei si a religiei, au fostu aripele unirei politice.

În Romani'a acésta politica este astadi necunoscuta. Daca avemu o limba si o religie, acésta a fostu dela politici vechi romani, carii sciau ce inseamna pentru unu statu si limba, si religia. Éca de ce dicemu, cá gubernulu nu trebuie se lase cartile actuale în scóle, ci se le îndrepte în sensulu unitatielei limbei, cà-ci stricarea ei merge crescédu si a ajunsu pâna la desmembrarea limbei. Silintiele unoru professori si diaristi luminati, nu au ajunsu a opri povoiulu devastatoru actualu. Trebuie mân'a de feru a ministrului, care cá unu nou Pericles se adune sfarmaturele, si se formédie edificiuulu unitatielei limbei, cà-ci astadi se strica si ceea ce ni a remasu dela stramosi dupa finitulu invasielorulu barbare.

Se damu unu exemplu invincibilu pentru a vorbi scurtu, cum iubescé secululu nostru. Tóte cartiele din Bucuresci aprobate de ministeriu, si diarele si parlamentele, scriu (repide, pereche, perete, streinu etc.) cum se vorbesce în Bucuresci, pe candu în Moldov'a se pronuntia (rapide, pereche, parete, strainu) conformu cu limb'a latina. Corupti'a limbei din Bucuresci acum se întinde si în Moldov'a; deci, óre ministrulu se tolere acésta?

Precum din frecarea a doué pêtre, ambe devinu netede, asia se urmedie gubernulu, se îndrepte stricarea limbei prin perfectiele unei tieri cu ale celorlalte. O comisie seriósa pentru cartiele scolare este necesara acum ori nici-odata. Acésta este dorintia patriei, si tiér'a va fi recunoscatóre ministrului reformatoru. Acésta cestiune este cea mai mare care o reclama o administratiune rapide si energica.

— Câteva sciri interesante avemu si din Dobrogea, pe care le reproducemu dupa „Farulu Constantiei“ Nr. 21 din 28 Sept. (10 Oct.)

Lucrarile publice în intrulu orasiului continua. Strad'a „Libertatiei“ va fi în curendu un'a dintre cele mai frumóse. Stradele ce traversa, voru fi în curendu transformate în drepte si curate siosele.

Comun'a a luatu mesuri cá se dea în întreprindere si sioseluirea „stradei Mohametane“. Acésta lucrare inportanta va fi terminata chiaru în tómn'a acésta. Se scie cá strad'a Mahometana léga „Piatia Independentei“ cu „bulevardulu Elisabet'a Dómna“.

Afuenti'a caraloru cu produse (ordiu, gráu, sementia de inu, fasole), ce vinu din comunelule rurale, este mare. Preste 350 cara intra încarcate în orasiu pe di. Numerulu cresce neîncetat. Pretiurile sunt bune. Locuitorii agricoli se grabescu a profitá de densele. Recolt'a acestui anu a fostu buna. Inca doui ani cá acesta si urmele resbelului, în privinti'a ruinei materiale, nu se voru mai vedea.

Dn. Chevorca Casabianu, notabilu alu comunitatii armene din Constantia, oferindu Primariei locale, pentru museulu judetiuului, o mare piatra cu inscriptiune antica, Prefectur'a 'i esprima viuele multiamiri.

Piatr'a pórtá urmatórea inscriptiune fórté bine conservata.

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
ΤΟΝ ΘΕΟ ΦΛΙΕΣΤΑ
ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ
ΓΑΙΟΝ ΟΥΔΑΕΡΓΙΟΝ
ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΝ
ΕΥΣΕΒΗ ΕΥΤΥΧΗ
ΣΕΒΑΣΤΟΝ
ΒΟΥΛΗ ΔΗΜΟΣ
ΤΟΜΕΙΤΩΝ.

Acésta este a cincea inscriptiune din Museulu Prefecturei, care face mentiune de vechi'a cetate Tomi. Dupa cum se vede, este unu actu de respectu si lauda datu Imperatorului Valeriu Diocletianu de càtra magistratii si poporulu municipiului Tomi.

Piatr'a a fostu aflata pe teritoriulu actualulu orasiu. Ea serviá la unu muru alu casei, ce dn. Chevorca Casabianu are pe piati'a independentei.

Alta scire fórté batetória la ochi pentru noi ardelenii :

Trei-dieci si doué familii din Fagarasiulu Transilvaniei au sositu la Hârsiov'a. Administratiunea a decisu a infintia cu elu unu nou satu romanu la Hairaclar, (vechiu satu turcescu, parasitu actualmente). Alte familii sunt pe drumu, trebuindu a ajunge pâna în tómn'a. Li se acorda tóte inlesnirile si intréga protectiune administrativa.

În urm'a intervenirei Prefecturei, s'a aprobatu de càtra Administratiunea Domeniiloru, a li se da gratuitu din padurele cele mai apropiate ale statulu lemnele necesarie pentru a isi construi casele. S'a dispusu, cá noulu satu se pórté numele „Fagarasiulu nou“.

În Medgidie si Cernavoda se continua la lucrarea frumóseloru edificie ce se construiescu pentru scólele publice. Pâna la finele lunei viitóre ambele edificie voru fi terminate de rosii si acoperite.

Se lucrédia asemenea cu activitate si pentru edificiele scolare, ce s'au dispusu a se construi în comunelule rurale: Almaliu, Gárlitia, Parachioi, Caranlik, Aliman si Calnia. Suntemu în positiune a afirmá, cá cele mai multe din aceste fórté folositóre edificie voru fi terminate pâna în iérna.

La Rasóva localulu pentru scól'a de fete va fi inca gata în curendu.

La Urumbei, Topologu si Ienisarai noua localuri pentru scóle sunt construite dejá. Nu s'au datu inse destinatiunile lor, pentru cá nu s'a încuviintiatu pâna acum infintiarea de scóle si în aceste sate. Prefectur'a inse intervenindu la onor. ministru alu instructiunii, se spera cá în curendu se voru trimite si în aceste sate invetiatorii atâtu de necesari.

Cu cele optu edificie scolare ce sunt în constructiune s'au construitu în acestu judetiu, dela 23 Novembre 1878, 25 de edificie scolare, mari, frumóse, lucrate cea mai mare parte dupe planuri în regula. Nu intra în acestu numeru localurile construite totu pentru scóla, inse dupa planuri mai modeste, cum sunt cele dela Topologu, Urumbei, Ienisarai, Cusgunu etc.

S'au luatu dejá dispositiuni a se construi si la Caramuratu (nou satu romanu) si Caraomeru (lângá frontier'a Bulgariiei) edificie pentru nuoe scóle.

Consiliulu generalu ce stá se se infintiedie conformu noiei legi a Dobrogii, este chiamatu a face cá se nu remana satu fara localu de scóla si invetiatoru.

Espirandu terminulu de 6 luni prevediutu de art. 55 din legea politiei rurale, fara a se presentá proprietariulu celoru doué vite pripasite în lun'a Martiu a. c., în comun'a Cicracei plas'a Constantia, se va tine licitatiune la acea comuna pentru vendiarea loru în diu'a de 10 Octobre viitoru.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului“.

— De pe Muresiu în 12 Oct. v. 1880.

Domnule Redactoru! Am cetitu în nr. 113 alu „Telegrafulu Romanu“ o corespondentia datata „De sub pótele Carpatiloru.“ Corespondenti'a se ocupa de o anticritica aparuta de curendu, care pe la noi s'a cetitu cu mare interesu, pentru-cá ómenii de bine asteptá de multu lamuriri si o istoria critica a faptelor mai recente din biseric'a nóstra ortodoxa.

Érá prea naturalu, cá „Telegr. Rom.“ se se supere tare pentru acea „Anticritica“, de órece aceea coprinde adaveruri neresturnabile, cari nimicescu multe insinuari, cu cari se facuse încercarea a se seduce opiniunea publica. Un'a inse nu o pociu întielege, si anume cá: publicandu „Telegrafulu Romanu“ acea corespondentia, adaoge o nota scrisa de onorabil'a redactiune a acelu jurnal, în carea „Observatoriulu“ cá din chiaru seninu se numesce „organu blajenescu.“

Nu m'ar fi superatu nici de cátu nomenclatur'a ce o dá „Telegr. Romanu“ diariulu ce redigeti. A fi din Blasiu si „blajenescu“, nu pôte fi pentru nici-unu omu cu minte o batjocura. Blasiulu au avutu si isi are valórea sa nedisputabila în istoria nóstra nationala. Înderetrulu acelei nomenclaturii se afla inse nisce tendentie malitióse, unu feliu de doru de a reinprospetá acele timpuri nefericite, candu dintr'o parte se semená ura, discordia si prigonire între Blasiu si Sibiiu.

Este fórté durerosu pentru cei dela „Telegrafu“, daca densii prin astfelu de lucruri credu a se ajutá, încercandu a face insinuari acum intr'o parte acum în alta. Astadi nu mai ajungu multu astfelu de lucruri, candu chiaru din partea capului bisericiei nóstre ortodoxe, se intonédia fratietatea între romanu si romanu.

„Telegrafulu“ ar trebui se scie, că organu ce este alu bisericeii ortodoxe, că chiamarea lui e pacea si dragostea frătiască, mai cu sēma că are in fruntea sa un preotu, ăra nu turburarea nici vrajmasi'a prin insinuari, cari si-au vecuitu véculu, si precum d-vōstra nu l'ati numitu niciodata „organu“ alu neunitiloru, credinti'a mea este, că bun'a cuvintia pretinde, că nici elu se nu scornesca unu asia mare neadeveru, că „Observatoriulu“ este organu alu Blasiului.

Daca se supera inse „Telegr. Rom.“ că multi ortodocsi aderēdia la principiile „Observatoriului“, si se adresēdia cu incredere cătra elu, apoi se scie „Telegrafulu“, că unii o facu acēsta, din motivu, că privescu in „Observatoriulu“ unu jurnalul eminentemente romanescu, ăra altii alērga la elu, pentrucă au facutu in decursu de ani acea trista esperientia, că fiindu greu atacati in unu modu sēu in altulu in colōnele „Telegrafului Romanu“, candu au incercatu se se apere, sēu au fostu respinsi nedanduli-se locu de a se apēră, sēu daca unor'a puçni li s'a datu locu, apoi apararile loru s'au prescurtat si schimositu asia, precum placea redactiunei, ăra nu cum le scrisese autoriulu.

Astfelu, daca d-nii dela „Telegrafulu Romanu“ se simtu vatemati, candu li se spune adevēru, n'au de cătu se'si schimbe procedur'a, că-ci mi se pare, că calea apucata nu va duce la bine.

Faça de repetitele provocari ale „Telegrafului“ li asi potea si eu spune multe despre bai'a de feru dela „Fule“, unde s'a „geschäfteluitu“ cu bani bisericesci, si multe fōrte, de acestea, dar asi dōri se nu mai atingu asemenea dureri.

Unu preotu ortodoxu.

Not'a Redactiunei. Daca acēsta corespondentia nu ne ar fi venitu dela o persōna eclesiastica orthodoxa din cele mai venerabili, nu din archidiecea, ci de aiea, nici-odata noi nu i'amu fi datu locu in colōnele nōstre. In casulu de faça inse ne impune imparțialitatea si superioritatea spiritului din acēsta scrisōre. Nu acum āntaia-data a fostu Blasiulu insultatu in organulu clericalu din Sibiu. Tōte certe micu confesionali dintre nefericiti'i preoti de pe la sate, diversele treceri dela o confessiune la alt'a, absolutu neevitabili intr'o tiēra cu sēapte confessiuni religiōse, uneri chiaru si cāte unu testimoniu scolasticu a datu foiei clericale ocasiuni dorite si bine venite de a insultā Blasiulu si totu numai Blasiulu. Daca dintre orthodoci trecu unii la romano-catholici, altii la calvini (că in Secuime), altii se innadescu in casatori bizare cu cāte o sascutia ori si evreicutia, tōte acestea nu insēmna nimicu. Daca tinerimea gr-resaritiēna dela gimnasiulu calvinescu din Orascia este internata in colegiulu calvinescu si cōscuta calvinesce, asia ceva nu se aude si nu se vede; intrebati inse pe acei tineri, cari au venitu cu testimoniu scolasticu din gimnasiulu dela Blasiu si s'au cerutu in seminariulu de aici, se ve spuna ei in cugetu curatu, ce inputari grele isi audira, anume dela unu professoru, carele apoi in anulu trecutu implū si foisiōr'a diariului clericalu cu o serie lunga de batjocuri gratuite si necalite asupra a celui Blasiu, unde frequentase si elu cātiva ani scōlele si fusese tractatu că ori-care altu tineru de ai loru, romanescu, omenesce. N'ai ce se faci unoru ōmeni, daca sunt slavii ureloru sbeute dela serbi si nu se potu inaltā mai pre susu de relatiunile fōrte prosaice in care au crescutu.

Unii că aceia se credu privilegiati a insultā pe tōta lumea, că si baiatulu desmerdatu din fabul'a lui Esopu, pāna ce'si mai dā odata si de cāte unu omu, care'lu ia la strimțōre si'i dā pe foi pāna ilu satura dicūdu'i: Se nu credi că ai a face totu cu butuci, că se mai afa in lume si ōmeni.

Pāna in cătu este „Observatoriulu“ blasianu, sibianu, aradanu, oradianu, caransebesianu, lugosianu etc., acēsta s'ar potea cunōsce mai exactu in dio'a in care amu castigā spatiu in colōnele acestea, pentrucă se publicam adresele toturor abonatoriloru sei.

— Cernauti, in Octobru 1880.

Unele inpregiurari nepotrivate pentru secolulu nostru me nevoiescu a-mi luā refugiulu la bunavointi'a d-tale si apelandu la ingrijirea cea generōsa, ce o aveti pentru Romanii din tōte unghiurile, a ve ruga in modulu celu mai caldurosu, că se binevoiti a publica in prea stimatulu jurnalul următoarele sire:

Societatea este ide'a cea mai nobila a secolului nostru si despre insemnatatea ei este convinsu fiacare barbatu cultu. Daca dice Aristotelu: ἀνθρώπος ζῶον πολιτικόν, atunci cu buna sama secolulu alu 19-le dovedesce in gradulu celu mai eminentu adevēru acēstei ideii. Este constatatu si destulu de evidentu, că fiacare individu are necesitate de aproape seu, si cumca potērele unui individu sunt aproape nula, fatia cu potērea, ce o esercitēdia o societate. Totu asia de chiaru este, că societatea e mijloculu celu mai aptu spre a castigā o cunoscintia exacta acēlora, cari că barbati voru avea totu acea misiune, că si noi, si totuodata spre a ne cunōsce si pre noi insine. Studiulu este teori'a, societatea este pracs'a.

Dupa acestu escursu micu se trecemu la starea societatoriloru din Bucovin'a si se comparam in asta privintia starea Romaniloru fatia cu celelalte natiuni din Bucovin'a. Romanii, cari facu 43 de procente, au o societate scolara, o societate de lectura si literatura si una academica. Nu-i vorba, ii bine si asia, că-ci inainte de vreo cinci ani esistā numai societatea de cultura si literatura, dara daca vomu luā in privire numerulu societatoriloru germane din Bucovin'a, noi Romanii se ne rusinam din adunculu ānimei.

De ōrece s'a vorbitu dejā adese in stimatulu jurnalul ce-lu redactati, despre activitatea acestorū societati, voiescu se atingu unele despre societatea academica: „Junimea“. Acēsta societate creatā abia de 1½ anu, dā semne de viatia si membrii ei demni au zelulu de a o aduce la inaltimea cuvenita. Dara de

vomu cerca numerulu universitariloru romani din Cernauti si numerulu membriloru din „Junimea“, suntemu deplinu indreptatiti a ne mira. Romani la universitatea din Cernauti sunt dupa tabel'a statistica despre frecuentia in sem. de vara 1880 de toti siesedeci, ăra in „Junimea“ cam vreo 24. E intrebarea, ce s'a facutu cu ceilalti Romani? Si-au perdutu ei nationalitatea si au trecutu la societati straine, sau pōte nu voiescu se se tie de ideile secolului nostru? Nici una, nici alta, ei au totu acele tendintie că si ceilalti universitari, inse d-loru sunt teologi 33 la numeru. Teologiloru li este incredintiatā sōrtea si viitorulu moralu si materialu alu romaniloru din Bucovin'a. Dōra nu este de crediutu, că d-loru voru veni numai că lipitori ai poporului, ci că consolatiune si ajutoriu pentru densulu. Acestu scopu trebe se se prepare. Evangeli'a a predica, este ceva sublimu, inse a lucrā contra evangeliiei, e unu ce nepotrivotu. Evangeli'a si credintia ii deschidu si usile raiului, dar secolulu nostru e cam materialistu; poporulu ii trebe si unu ajutoriu realu; pe langa credintia si evangeli'a elu cere si o inbunatatire a starii sale materiale. Esiti deci d-loru teologi din zidurile institutului, intrati in „Junimea“ că se castigati si cunoscintie practice; inpreunati-ve in „Junimea“, cu juristii si filosofii romani, că se lucrati cu toti in unu sensu si se deveniti unu scutu puternicu alu poporului romanu. Cumca Joanu gura de auru n'a fostu in o societate academica si totusi a remasu nemoritoriu in gurile preotimei, acēsta n'are nimica a face cu secolulu nostru; că-ci tempora mutantur et nos mutamur in illis, intrati in „Junimea“ si acēsta societate va deveni cea dintaiu in Bucovin'a, că-ci va cuprinde in sinulu seu toiaugulu evangeliiei, toiaugurile dreptului si ale filosofiei, si acēsta treime va fi chiamata, a aduce pe poporulu romanu la inaltimea cuvenita.*)

Trecemu la alta cestiune si anume la jurnalistica. Se incepemu aci cu germanii. Acestia, de si puçini, redigēdia in Cernauti vreo 6 jurnale, ăra romanii cari facu mai jumetate din poporatiune, nu au nici unu jurnalul, nici politicu nici beletristicu! Ore se pōte o rusine mai mare! Ba ce dicu, totu esista unulu: „Amiculu poporului“, ce se trimite pe la preoti si inventatori, inse in fōrte multe locuri l'amu aflatu nedespachetatu, necum cititu (habent sua fata libelli). Lips'a unui jurnalul este simtita fōrte greu; si ōre cum ar fi, daca comitetulu societati pentru cultura si literatura aru face la adunarea generala propunerea, că se se redigēdia unu jurnalul romanu? Barbati chiamati de a lucra pentru acestu scopu are societatea; bani dupa cătu sciu, inca sunt spre dispositie. Dar lipsesce, paremi-se, alu treilea factoru principale, care pune tōte in miscare, si anume vointi'a. Inse este timpu, că si vointi'a se se arate cătu mai de graba, pentru că societatea se ffa dēmma de titlulu ce-lu pōrta; că-ci acum de vreo cātiva ani numai unu calindariu cu unu micu adausu literariu este productulu acēstei societati, care pōrta falniculu titlu de cultura si literatura!

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Joanu Popu, — fiic'a sa Elis'a si ginerile, Joanu Coceanu, cu ānim'a infranta de dorere facu cunoscuta mōrtea iubitei si buneii socie, mame si sōcre,

Rosalia Ielen

care trecu din viētia la cele eterne dupa unu morbu de trei septemani in 14 Octobru a. c. deminētia, in etate de 45 ani si dupa o fericita casatoria de 24 ani, in Domninu.

Osemintele-i s'au inmortantatu in 16 Octobru.

Fia-i tierin'a usiōra si memori'a binecuvantata!

Emanuilu Cioranu

ingineriu alu cailorū ferate romane, au incetatu in 4/16 Octobru dupa o scurta suferintia din viētia in in etate de 27 ani. Inmortantarea 'i s'au facutu in 5/17 Octobru.

Intristatulu frate face cunoscutu acēsta amiciloru si cunoscutiloru repausatului, in numele mamei, fratiloru si suroriloru.

Galati, 4 Octobru 1880.

Dr. Petru Cioranu.

Stingerea unei vieti atātu de tinere, dupace isi ajunsese scopulu doritu intre multe suferintie, este in adevēru dorerōsa si tragica.

— (Darile de sēma si recensiuile) asupra conferentiei a treia in limb'a francesa a dnei Abbadiē, asupra concertului „Reuniunei de cantari romana din Sibiu“ asupra adunarei generale a „Societatiiei pentru fondu de teatru“, precum si a balului datu in favorulu fondului de teatru, suntemu siliti, din lipsa de timpu si spatiu, a le amanā pentru numerulu viitoriu. Incassarile facute pentru fondulu de teatru, precum aflam, se urca la frumōs'a sum'a de preste 800 fl., ăra acela alu balului datu in favorulu aceluiași fondu la vreo 20—30 fl. v. a.

*) Dara apoi este prea de doritu, că junimea romana din Bucovin'a se nu pērda din vedere desastrulu Arborōsei, precum si că se nu mai ajunga in diverse diarie denuntiatiuni despre discordii si rupturi intre tinerime.

Red.

„Albin'a“ Institutu de creditu si de economii.

Dare de sēma trimestriala din 30 Septembre 1880.

Active :	Sum'a fl. cr.	Schimbari din starea dela 31 Mart. 1880
Numerariu	62,306.—	+ 2,017.95
Escomptu de schimburi	532,873.80	+ 10,660.19
Reuniuni de creditu	32,966.31	— 490.23
Inprumuturi pe ipotece	196,368.77	+ 39,921.15
Credite ficse	66,281.63	— 5,357.70
Inprumuturi pe efecte	2,865.—	— 240.—
Efecte	3,740.75	
Fondulu de garantia alu scrisurilor fonciari	212,718.82	+ 9,542.23
Realitati	44,776.81	+ 15,279.54
Alte active	121,180.77	+ 22,127.87
Totalu fl.	1.276,078.66	

Passive :

Capitalu socialu		
a) 1000 actiuni fl. 100,000		
b) 2000 actiuni		
că fondu de garantia alu scrisurilor fonciari . fl. 200,000	300,000.—	
Fondulu generalu de reserva	23,192.12	+ 100.—
Depuneri pentru fructificare	721,606.44	+ 40,212.02
Scrisuri fonciari in circulatiune	151,800.—	+ 43,000.—
Fondurile de garantia ale reuniunilor de creditu	18,059.60	— 66.—
Fondurile de reserve ale reuniunilor de creditu	408.81	—
Fondulu de garantia ale creditelor hipotecari	930.50	— 6.—
Fondulu de pensuni	1,000.—	—
Alte passive si saldo	59,081.19	— 10,220.98
Totalu fl.	1.276,078.66	

Sibiu, 30 Septembre 1880.

Directiunea.

Preturiile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

15 Octobru st. n. in Sibiu :

Grāu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	7.40—8.40
Grāu, amestecatu	1 „	5.90—6.90
Secara	1 „	5.60—5.—
Papusiou	1 „	4.60—5.—
Ordiu	1 „	4.40—4.50
Ovesu	1 „	1.90—2.30
Cartofi	1 „	1.60—2.—
Mazare	1 „	6.—7.—
Linte	1 „	9.—10.—
Fasole	1 „	5.—6.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	34.—36.—
Untura (unsōre topita)	50 „	30.—32.—
Carne de vita	1 „	—46
Oua 10 de	1 „	—20

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

in 18 Octobru st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru	106.60	106.80
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	80.20	80.50
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	97.—	97.75
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	84.—	84.—
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	122.25	122.25
Obligatiuni ung. de rescumpararea pamentului	94.50	95.25
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	93.25	94.—
Obligatiuni urbariale temesiane	92.75	93.50
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	92.75	92.50
Obligatiuni urbariale transilvane	93.50	93.50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	94.75	—
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimei de vinu	93.—	93.50
Datorie de statu austriaca in chartie	71.10	71.15
Datorie de statu in argintu	72.50	72.50
Rent'a de auru austriaca	86.45	86.50
Sorti de statu dela 1860	129.—	129.—
Actiuni de banca austro-ung.	815.—	815.—
Actiuni de banca de creditu ung.	274.25	275.80
Actiuni de creditu aust.	241.50	244.—
Sorti unguresci cu premii	107.75	107.50
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.63	5.64
Napoleonoduru	9.38 1/2	9.40
100 marce nemtiesci	58.15	58.15

Societatea actiunaria „Hebe“.

Adunarea generale se va tine in Naseudu la 31 Octobru 1880. La ordinea dilei: Alegerea directorelui si a secretariului, propunerile Directiunei. P. T. dd. actionari sunt invitati cu aceea adaogere, că cei ce nu potu veni in persōna, se'si tramita plenipotentiatii.

Naseudu, 15 Septembre 1880.

Directiunea.

1000 pāna la 3000 florini

se cauta pe timpu scurtu, pe langa ipoteca sigura. Doritori de a eloca asemeni capitaluri se binevoiesca a se adresa la redactiunea acestui diariu sub cifrele G. R. 7 pāna la capetulu acēstei luni Octobru.

(38) 1—2

Editoru si redactoru responsabilu : **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**